

Zadání pozorování VLK Castor 2017

Sotva se dvě děti pohádaly, už se spolu zase baví. Před chvilkou jedno z nich brečelo, teď už se zase směje. Pobíhá, hraje si a směje se proto, že se nechalo unést všeobecným veselím. V tichosti, nad knížkou nebo večer před usnutím, se zase vrátí ke svým ustaraným myšlenkám. Vychovatel by z povrchního pozorování mohl usoudit, že dítě rychle zapomíná na svá trápení. Totéž dítě ti však připomene křivdu, která se mu stala před rokem. Pamatuje si své trauma dlouho, často navždy. Děti, které předstírají lhostejnost, se takto chovají, aby si nikdo nemyslel, že se bojí, strachují. Máli trest padnout na jejich hlavu, čest jim káže – nic na sobě nedat znát. Zrovna toto jsou ale děti, které to procítí nejvíce a pamatují nejdéle.

Janusz Korczak, Jak milovat dítě, MAKEdetail (2012)

Kompetence, kterých se tento úkol týká, jsou označené ve vašem Tabletů.

Zadání - úvod

Zadání má dvě části:

1. komplexní pozorování
2. úkol k odměnám a trestům

Jak to přesně chápat?

Tvým úkolem bude pozorování chlapce či dívky z Tvého oddílu, se kterým jsi přirozeně v kontaktu. Své závěry vyvozuj z konkrétních situací.

Smyslem úkolu je:

- aby ses zamyslel/a, jaké máš jedinečné osobnosti v oddíle;
- aby ses zamyslel /a nad tím, jaké používáš tresty a odměny (pokud je používáš);
- aby ses zamyslel/a nad tím, jaký vztah navazuješ s dětmi v oddíle.

1. Komplexní pozorování

Vyber si chlapce či dívku z oddílu a po určitou dobu ho pozoruj – jako součást kolektivu i jako jedince. U tohoto úkolu není cílem mít hodně psychologických znalostí, ale dokázat se na děti dívat komplexně, přemýšlet nad nimi a nad vztahem, jaký s nimi mám. Vnímej dítě jako jedince, který je něčím výjimečný, nějak se projevuje navenek, je součástí kolektivu... K tomu Ti může pomoci osnova níže. Pozorování a úvahy o svém svěřenci provazuj s reálnými konkrétními situacemi (např.: Pepíček rád maluje. Na každé výpravě si maluje ve volném čase obrázky, vždy má velký výběr pastelek, ve svém skautském deníku má ke každému zápisu obrázek,...). Ať Tvé pozorování nejsou dohady, ale na faktech založené úvahy.

V závěru úkolu se ještě zamysli nad tím, jak můžeš pozorované dítě v oddíle podpořit. Zamysli se nad tím, co pomáhá a co ne. Vymysli konkrétní “páčky”, za které je možné zatáhnout, i to, jak je ovládat či se jim vyhnout. Jedná se o konkrétní návod toho, co by lidé, kteří s dítětem pracují, měli vědět, a to, co by měli dělat.

Jak si dítě vybrat?

Dobré je vybrat si nějaké dítě z oddílu, u kterého si myslíš, že má smysl se o něm s námi bavit. Může to mít pro Tebe smysl z různých důvodů:

- dítě vnímáš jako problémové (a zamýšlíš se, proč ho tak vnímáš a co s tím...)
- dítě je schopným rádce (přemýšlíš nad tím, co z něj dělá rádce, jak ho povzbudit...)
- dítě je outsider kolektivu, nebo naopak hvězda kolektivu (a zamýšlíš se, proč je zrovna v této pozici, jak se k ní dostal, co dál..)
- dítě je úplně obyčejné (ale je nějaké dítě úplně obyčejné?)
- o dítěti moc nevíš (tak bych chtěl/a vědět víc, přemýšlím, proč o ostatních toho vím tolik a o tomto zrovna ne.. a co bych vlastně chtěl/a vědět..)
- dítě má nějaký specifický znak, který způsobuje, že moc dalších věcí o něm nevíte, např. koktá, je hodně vtipné, závodní sportovec...(jak se to projevuje v oddíle? Víte o něm něco dalšího? Jak to vnímají ostatní děti? Jak ho to ovlivňuje v další oddílové činnosti?...)
- sto plus jedna dalších důvodů, proč si vybrat jiné dítě

Pokud nepracuješ úplně s dětmi, ale třeba s rovery nebo by pro tebe bylo užitečnější pozorovat rádce a zamýšlet se obdobným způsobem nad ním, pak to je určitě možné. Zadání je ale potřeba takové situaci přizpůsobit. Kdybys nevěděl/a, jak na to - neváhej se nám ozvat.

2) Tresty a odměny

V kontaktu s oním chlapcem či dívkou buď ostražitý na situace, kdy používáš odměny a tresty. Sleduj, jaký to má efekt, jak dítě reaguje, jak se cítí a v těchto ohledech sleduj i sám sebe.

Celou situaci analyzuj.

Pokud odměny a tresty v oddíle nepoužíváte, pak tato část úkolu nedává smysl a nemusíš ji plnit.

K vypracování a sepsání úkolu Ti opět pomůže osnova níže.

Co tedy teď dělat a co kdy odevzdat?

- Vyber si dítě a začni s pozorováním.
- Průběžně si zapisuj své postřehy a úvahy.
- Vyplývá z pozorování potřeba něco řešit či rozvíjet? Vede tě pozorování k nějakým závěrům? Zaznamenej i tyto úvahy.
- Do 15.6. odevzdej na připravenou stránku na Gewiki:
 - kompletně vypracovanou část "odměny a tresty";
 - koncept komplexního pozorování (tj. alespoň stručnou charakteristiku dítěte, tvůj vztah k němu), čím více se ti toho povede napsat do tohoto data, tím lépe. Budeme mít totiž šanci si tvou práci přečíst, okomentovat a ty budeš mít prostor další věci dopozorovat během tábora.
- Co nejdříve po táboře odevzdej na Gewiki kompletní pozorování (čím dříve, tím větší máš šanci se dočkat ještě komentáře či odpovědi na nějakou tvou nejasnost).
- Vytištěné odevzdej Motle první den na předakci. Pokud úkol neodevzdáš včas, je vážné riziko, že si z letního běhu vůdcovku neodvezeš.

- Rozsah není podstatný, využijte tolik prostoru, kolik potřebujete, abyste byli pochopeni a zaznamenali to podstatné.

Na koho se obrátit, když budu potřebovat pomoc?

pozorovani@gewiki.cz

Pomocné osnovy

Popis tresty a odměny

- Vysvětli příčinu svého chování, popiš konkrétně danou situaci.
- Popiš přesně, jak jsi odměnil/a či potrestal/a.
- Pokud jsi měl/a výchovný záměr do budoucna, popiš jej také (co jsi chtěl/a, aby se tím dítě naučilo). Pokud jsi jej neměl/a, zkus odhadnout, jaké by to mohlo mít následky (co se v dítěti změní).
- Popiš, co jsi cítil/a při onom trestání/odměňování a co jsi cítil/a po něm (pocity jako například afekt, úleva, radost, pocit zadostiučinění, pocit výhry,...).
- Pozoruj, jestli onen trest/odměna změnil váš vztah (dítě se k Tobě chová jinak, nebo Ty k němu).

Osnova pro komplexní pozorování

Zde nabízíme osnovu, která Ti může být v tvém pozorování vodítkem. Určitě není potřeba se věnovat všem bodům. Niže uvedený soupis ber, prosím, jako inspiraci pro své přemýšlení.

Dítě samo o sobě:

1) Základní údaje

- věk, pohlaví
- je třeba zachovat anonymitu dítěte! Nepoužívej pravé jméno.

2) Fyzický vzhled

- zdraví dítěte (Je dítě obézní / příliš hubené? Je schopné sportovat? Sledovat náhlé změny..)
- péče rodičů (Je umyté? Má čisté oblečení? Chodí dostatečně oblékané? Není zanedbané? Nosí si potřebné vybavení na výpravu? Vodí ho rodiče na/z akcí? Komunikují s vámi?)
- jak o sebe pečuje samo? (jak se obléká, pečuje o sebe, maluje..)
- hodnotová orientace (styl oblékání apod. může hodnoty vyjadřovat, ale také nemusí, je to způsob, jak se člověk prezentuje, může se měnit..., hodnoty z rodiny, školy...)

3) Psychické vlastnosti

- motivace (vnitřní X vnější)
- žebříček hodnot (jsou v souladu hodnoty v oddíle, v rodině, ve škole?)
- schopnost sebehodnocení
- úroveň myšlení (poznávací schopnosti)
- cíle jedince
- citové prožívání
- postoje (vytvášené názory na určité téma)
- charakteristické rysy osobnosti (jak jedná?, jak prožívá?)

4) Schopnosti a dovednosti

- manuální zručnost
- fyzická odolnost
- studium
- koníčky, zájmy, sport
- v čem je dobré, nebo naopak, co mu tolik nejde

5) Sociální dovednosti

- seznamování a navazování vztahů
- interakce s druhými
- role v kolektivu (v oddíle / doma / ve škole...)
- komunikace, řeč (jak komunikuje s námi, se svými vrstevníky, rodiči, ... má-li logopedickou vadu,...)

6) Rodinné zázemí

- velikost rodiny (členové)
- hodnoty rodiny
- ekonomické zázemí (bydlení, výbava na výpravy, platby registrace...)
- výchovné styly rodičů (mají souvislost s následným chováním dítěte, můžeme pozorovat interakci dítěte s rodičem...)

Dítě v oddíle:

- začlenění dítěte do kontextu vztahů v oddíle
- jak na něj děti reagují, jak reaguje na děti on/ona?
- je rád/a středem pozornosti?
- je to týmový hráč nebo naopak?

Opatření a podpora:

- jak a čím můžu podpořit dítě já (a ostatní vedoucí)?
- pokud sis pro pozorování vybral rádce/rovera, pak mu můžeš jako “podporu” poskytnout konstruktivní zpětnou vazbu, v takovém případě popiš i tu